

Aan de gemeenteraad van Nijmegen

Postadres

Gemeente Nijmegen
Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Bezoekadres

Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen

T 14 024
nijmegen.nl

Contactpersoon

Bertine Schouten-
b.schouten@nijmegen.nl

Ons kenmerk

D241013843

Bijlage(n)

-

Datum 3 december 2024
Onderwerp Voortgangsbrief Energietransitie
Nijmegen nr. 7

Geachte leden van de raad,

Voor u ligt de zevende voortgangsbrief energietransitie. In het initiatief raadsvoorstel rekenkamerrapport 'De knop om, lessen voor de energietransitie' is onder andere met u afgesproken dat uw raad jaarlijks een voortgangsrapportage energietransitie ontvangt.

De energietransitie in Nederland is in volle gang en ook het afgelopen jaar is er veel gebeurd. We nemen u graag mee in de landelijke en regionale ontwikkelingen en in de voortgang van het behalen van onze doelstellingen in de energietransitie. Dit laatste doen we aan de hand van onze aanpak via 3 sporen: het volop inzetten op besparen van energie, het stimuleren van schone opwek en het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. Deze voortgangsbrief heeft daarom ook de volgende opbouw:

1. Algemene ontwikkelingen energietransitie
2. Deelopgave Besparen
3. Deelopgave Warmte
4. Deelopgave Energie & Bedrijven
5. Planning besluitvorming

Per thema bieden wij u een overzicht van de voortgang.

1. Algemene ontwikkelingen energietransitie

De verschillende ontwikkelingen op het terrein van de energietransitie op zowel landelijk, provinciaal en lokaal niveau volgen elkaar snel op. Dit jaar hebben we in Nijmegen weer stappen gezet, die variëren van het nemen van besluiten (Masterplan Netcongestie, Warmtevisie 2024, Lokale Energiestrategie, RES 2024, subsidieregelingen) tot en met het organiseren van een energy race op Nijmeegse scholen en het verstrekken van concrete energieadviezen.

Aanscherping landelijke doelen

Het vorige kabinet heeft de landelijke klimaatdoelen aangescherpt. Om uiterlijk in 2050 klimaatneutraal te zijn, wil het rijk in 2030 tenminste 55% CO₂-reductie behalen. Naar aanleiding van de Klimaat- en Energieverkenning (KEV 2024) van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) van 24 oktober jl. heeft het kabinet aangegeven dat zij uiterlijk 1 april 2025 met extra maatregelen komt om de 55% CO₂-reductie in 2030 te gaan halen.

Regionale Energiestrategie (RES)

Afgelopen jaar is gewerkt aan een update van de RES 1.0 in de vorm van de RES 2024. Deze zal voor wensen en bedenkingen aan uw raad worden voorgelegd en vormt de opmaat naar RES 2.0 in 2025. Nieuw in de RES 2024 is dat er ook een aanpak is opgenomen voor de inrichting van een toekomstbestendig energiesysteem en het tegengaan van netcongestie. Hiervoor wordt in samenwerking met Liander een Regionaal Uitvoeringsplan Energiesysteem (RUP) opgesteld.

Lokale Energie Strategie (LES)

Gelet op vele ontwikkelingen die te maken hebben met de energietransitie hebben wij een overkoepelende energievisie opgesteld: de Lokale Energie Strategie (LES). Met deze nieuwe strategie willen we gaan sturen op basis van klimaatdoelen conform het landelijk klimaatbeleid. Wij bieden uw raad de LES vóór het eind van 2024 ter besluitvorming aan. De jaarlijkse energiemonitor 'Energie aan zet' is als bijlage aan de LES toegevoegd.

Wet collectieve warmte (Wcw)

Zoals in de vorige voortgangsbrief is aangegeven wordt huidige Warmtewet vervangen door de Wet collectieve warmte (Wcw). Deze wet regelt onder meer dat warmtebedrijven voortaan in meerderheid in handen van de publieke partijen zijn. Het regelt ook de bescherming van consumenten, de prijs van warmte voor de huishoudens en andere verbruikers en de verantwoordelijkheid voor de duurzame productie en levering van warmte. De inwerkingtreding van deze wet is vertraagd tot naar verwachting januari 2026.

Netcongestie

Een veranderend energiesysteem betekent ook een toenemende drukte op het stroomnet: er is netcongestie. Om netcongestie aan te pakken is een intensieve samenwerking nodig met de regionale netbeheerder Liander. Hiervoor stelden we als college met Liander een intentieverklaring op. De ondertekening vond plaats op 26 januari 2024.

Op 23 april 2024 hebben we als college het Masterplan Netcongestie 1.0 vastgesteld, dat u ter informatie heeft ontvangen. In dit masterplan staan maatregelen waarmee de gemeente actief helpt om netcongestie tegen te gaan. Maatregelen:

- voor het tijdig verzwaren van het stroomnet;
- om het bestaande net beter te benutten;
- zodat er keuzes worden gemaakt wanneer er niet genoeg ruimte blijkt te zijn.

Vooruitlopend op het Masterplan Netcongestie is samen met Liander een aanpak opgezet om buurt-voor-buurt het middenspanningsnet te verstevigen. Dat gebeurt met het bijplaatsen

van trafohuisjes (middenspanningsruimtes). Altrade was de eerste buurt waarvoor deze aanpak in 2024 is doorlopen.

In juli 2024 verscheen het Actieplan Netcongestie Gelderland. In dit Actieplan is een maatregelenpakket gepresenteerd dat wachtlijsten voor kleinverbruikers (vooral nieuwbouwwoningen) tot 2030 moet voorkomen. De belangrijkste maatregelen met de meeste potentie zijn: netefficiënte installaties in bestaande bouw (hybride warmtepompen), netbewuste woningbouw (nieuwbouwwoningen die minder stroom verbruiken) en slim laden van auto's en andere voertuigen. Wachtlijsten voor grootverbruikers (onder meer bedrijven) blijven helaas volgens dit plan tot 2030 bestaan.

Bewonersparticipatie

Op meerdere manieren zoeken we de samenwerking met of inbreng van de bewoners van onze stad wat betreft het onderwerp energietransitie. Specifiek voor dit jaar heeft er participatie plaatsgevonden met verschillende inwoners en stakeholders die bijdroeg aan het formuleren van belangrijke waarden voor de actualisatie van de Warmtevisie, de participatie rondom de Energietransitie (stadsgesprekken) en andere consultatie van stakeholders voor de Lokale energie strategie. Hierbij noemen wij ook de participatie die volop loopt op dit moment die gericht is op inzicht krijgen in de rol die inwoners willen en kunnen nemen binnen een toekomstig publiek integraal warmtebedrijf. Daarvoor is onder meer de onderstaande praatplaat opgesteld.

1 Participatieplaat ter ondersteuning v/h gesprek in Dukenburg

Inwonersberaad

Afgelopen jaar is het inwonersberaad verder voorbereid en doen we dat ook in overleg met uw raad. De vraagstelling voor het beraad wordt met uw raad bepaald. Planning is dat het inwonersberaad in het eerste half jaar van 2025 wordt georganiseerd en wordt afgesloten met een advies.

Bewonerssteunpunt energietransitie

In Nijmegen zijn meerdere bewonersinitiatieven ontstaan of in oprichting. Deze initiatieven hebben samen de vereniging 'Steunpunt energietransitie' opgericht. In het kader van de ambitie van de gemeente om samen met inwoners de energietransitie en verduurzaming in de wijken te realiseren, is aan dit steunpunt een opdracht verstrekt. Doel is om bestaande bewonersinitiatieven te ondersteunen/activeren en om inwoners te stimuleren tot het oprichten van nieuwe bewonersinitiatieven. Om zo stadsbreed inwoners te stimuleren om samen stappen te zetten in de energietransitie.

Netwerken – leren en ontwikkelen

Er zijn diverse netwerken waarin we als gemeente de uitdagingen rondom de warmte- en energietransitie bespreken en oppakken. Op lokaal niveau coördineren we het Stedelijk Management Overleg Energietransitie en de Stuurgroep Energietransitie, waaraan een divers palet aan partners deelneemt. Daarnaast worden op diverse plekken ervaringen gedeeld, waarvan we leren.

2. Deelopgave Besparen

Op 1 februari 2023 is het raadsvoorstel Programma Energie Besparen Woningen door uw raad vastgesteld. In dit programma staat de aanpak en strategie waarmee we de komende jaren onze inwoners ondersteunen bij het besparen van energie. De uitvoering van dit programma loopt. Op dit moment loopt een aantal activiteiten en is de voorbereiding van volgende activiteiten in volle gang.

Aanpak isoleren koopwoningen

Vanuit het Rijk hebben we de eerste twee tranches van de Specifieke uitkering Lokale Aanpak Isolatie (Spuk-LAI) ontvangen. Deze uitkering is bedoeld voor de isolatie van slecht geïsoleerde koopwoningen met een WOZ-waarde lager dan € 429.300,- (NHG 2022). De aanpak voor het isoleren van deze woningen is in voorbereiding. Begin 2025 start het aanbestedingstraject hiervoor. We kiezen voor een brede aanpak, waarbij we niet alleen inzetten op de goedkope koopwoningen. We gebruiken ook een deel van de Spuk Energiearmoede om in de koopwoningen van inwoners met (kans op) energiearmoede maatregelen te treffen, ongeacht de waarde van de woning. De acties zijn gericht op het nemen van grote isolatiemaatregelen, bijvoorbeeld dak- of vloerisolatie, muurisolatie en glas.

Doe-het-lekker-zelf cadeaukaarten en advies

Er is een subsidieregeling voor inwoners die zelf isolatie aanbrengen in huis. Zij kunnen een adviesgesprek, doe-het-zelf-advies-op-maat en een gratis cadeaukaart voor het aanschaffen van isolatiemateriaal aanvragen. Daarbij wordt de aanschaf van bio-based materiaal gestimuleerd; het bedrag op de cadeaukaart is dan hoger. Vanwege het succes van deze regeling is het subsidiebedrag voor de cadeaukaarten afgelopen jaar tussentijds verhoogd. Naar verwachting leidt dit eind 2024 tot het aantal van 605 uitgevoerde doe-het-zelf adviesgesprekken (en adviezen). Het stimuleren van doe-het-zelf-isolatie zal onderdeel blijven van de brede aanpak isoleren zoals hiervoor is beschreven.

Aanpak Vereniging van Eigenaars (vve's)

De aanpak voor het isoleren van woningen in vve's is in voorbereiding. Voordat daadwerkelijk geïsoleerd wordt, is begeleiding nodig in organisatie, het opstellen van duurzame plannen en het maken van keuzes. Dit voortraject neemt behoorlijk wat tijd in beslag voor vve-leden.

Energiecoaches & Energiefixers

Voor de wijken die het meest door energiearmoede getroffen zijn, hebben wij een aanpak met Energiefixers en zetten we energiecoaches in. Hiervoor is in 2022 de subsidieregeling Aanpak Energiearmoede 2022 vastgesteld. De inzet van Energiefixers loopt eind van dit jaar af. In 2025 blijven wij op basis van deze subsidieregeling energiearmoede bestrijden door inzet van energiecoaches. Dit doen we niet alleen, daarover zijn en blijven we in gesprek met de woningcorporaties over de mogelijkheden om huurders in energiearmoede te blijven ondersteunen.

Energieambassadeurs

Aan Bureau Wijland is voor de tweede maal opdracht verstrekt om energieambassadeurs op te leiden. Energieambassadeurs streven ernaar om in hun eigen netwerk meer bewustzijn over energiebesparing en de energietransitie te vergroten. Ditmaal is de keus gemaakt om specifiek vrouwen met een migratieachtergrond op te leiden. Deze opdracht is nu afgerond. We streven naar een actieve samenwerking tussen energieambassadeurs, energiecoaches en de leden van het Steunpunt energietransitie.

Energiezuinig witgoed

Via de bijzondere bijstand kunnen huishoudens vanaf mei 2023 een vergoeding krijgen voor de aanschaf van energiezuinig witgoed. Hiervan hebben 615 huishoudens gebruik gemaakt. Deze pilot loopt tot eind 2025.

Energy race

In september en oktober 2024 is een Energy Race georganiseerd. Tijdens deze race hebben leerlingen van de groepen 7 en 8 van 9 basisscholen in Nijmegen zoveel mogelijk opdrachten uitgevoerd om energie te besparen. Doel van deze race was om bij de leerlingen zelf en hun omgeving meer bewustzijn te creëren over energiebesparing en duurzaamheid. Zo hebben zij thuis opdrachten gedaan, mooie posters gemaakt met tips en hun burens doorverwezen voor een huisbezoek van een energiecoach. Basisschool Hidayah heeft deze race gewonnen en heeft daarvoor een mooie prijs ontvangen uit handen van de Nijmeegse Youtuber Teun Peters.

Figuur 2 - Opening Energy race op basisschool Vossenburcht in Hatert door wethouder van Elferen

Diervriendelijk isoleren

Binnen de deelopgave besparen houden we rekening met diervriendelijk isoleren. Wij volgen de landelijke en provinciale ontwikkelingen op dit terrein nauwgezet. Parallel daaraan voeren wij ecologisch onderzoek uit in de buurten die wij met de hiervoor genoemde brede aanpak koopwoningen als eerste willen gaan benaderen. Dit onderzoek loopt tot medio 2025.

3. Deelopgave Warmte

Actualisatie Warmtevisie

In 2024 hebben we gewerkt aan de actualisatie van de warmtevisie. Deze actualisatie is op 17 september 2024 door ons college aan uw raad ter vaststelling aangeboden. De warmtevisie geeft de kaders voor de warmtetransitie van de komende tien jaar. Met vaststelling van de warmtevisie 2024 geven we inwoners, ondernemers en partnerorganisaties duidelijkheid over onze koers voor de komende jaren. Ook geven we inwoners, ondernemers en partners concrete stappen waarmee zij aan de slag kunnen. Voor meer informatie hierover verwijzen wij u naar het raadsvoorstel actualisatie warmtevisie.

Dukenburg

Binnen de door uw raad vastgestelde kaders hebben wij dit jaar verder gewerkt aan de voorbereidingen van de komst van het warmtenet in Dukenburg en de komst van een publiek integraal warmtebedrijf voor Nijmegen. Over de voortgang hierover en de opgelopen vertraging hebben wij uw raad in juni van dit jaar geïnformeerd. Binnenkort ontvangt uw raad een nieuwe voortgangsbrief met aangepaste routekaart.

Hengstdal

In de proeftuin Hengstdal onderzochten inwoners, gemeente, Alliander en Woonwaarts samen of ongeveer 500 woningen in de Bomenbuurt-Oost met een Buurt Energie Systeem (BES) verwarmd kunnen worden. Daarvoor is een subsidie Proeftuin Aardgasvrije Wijken verleend. Op 26 maart 2024 hebben wij u via een raadsinformatiebrief geïnformeerd dat de proeftuin “on hold” is gezet, wat betekent dat we stoppen met de ontwikkeling van het BES op deze locatie en de proeftuin stilzetten voor onbepaalde tijd. We verkennen of in een

andere buurt deze proeftuin Aardgasvrije Wijk zou kunnen gaan bloeien, passend binnen de kaders van de subsidiebeschikking. Dit kan betekenen dat dit aardgasvrije project anders wordt vormgegeven en dat de financiële middelen in een andere buurt of wijk gaan landen. In de tussentijd laten we een evaluatie uitvoeren op het project BES Bomenbuurt-Oost. Zowel over de uitkomsten van de evaluatie als over een andere invulling van de proeftuin zal uw raad op de hoogte worden gehouden.

Stationsdistrict

Voor de herontwikkeling van het Stationsdistrict en de warmtetransitie van de stad, is een collectief warmtenet vanaf de ARN de meest geschikte energiestructuur gebleken. Ook gezien de beperkingen op het gebied van elektriciteit en de beperkte ruimte in de ondergrond. Eén van de uitdagingen is het transport van de warmte naar het Stationsdistrict. De dichtstbijzijnde transportleiding waarop kan worden aangesloten ligt bij de Hezelpoort en is eigendom van Vattenfall. Een andere uitdaging is het maken van werk met werk door nu al technische voorbereiding uit te voeren voor warmteleidingen. Daarnaast gaan we onderzoek doen naar de haalbaarheid van een warmtenet voor het grotere centrumdeel en de rol van de gemeente hierin. Zo geven we ook invulling aan de warmtevisie voor dit gebied.

Winkelsteeg

Er is onderzoek gedaan naar een 'warmte- en koudestrategie Winkelsteeg'. De conclusie is dat voor de nieuwbouw een bodemenergiesysteem duurzaam warmte en koude kan leveren. Om meer duidelijkheid te krijgen over de potentie van de bodem zijn twee proefboringen uitgevoerd. De bodem in Winkelsteeg blijkt goed geschikt voor het toepassen van bodemenergiesystemen. Bij het uitgeven van de tenders wordt voorgeschreven dat bodemenergie wordt toegepast bij de warmte-/koudevoorziening. Met een bodemenergieplan zorgen we voor een optimaal gebruik van de beschikbare ruimte in de ondergrond.

4. Deelopgave Energie & Bedrijven

Energiecontroles

Eind 2024 hebben we ongeveer 602 niet-vergunningsplichtige en alle 22 vergunningsplichtige bedrijven op de energiebesparingsplicht gecontroleerd. Naar schatting moeten er in 2025 nog ongeveer 35 bedrijven worden gecontroleerd. Hier zitten mogelijk ook bedrijven bij die door een aankomende wetswijziging voor het eerst in beeld komen. Die voorgenomen wetswijziging maakt het namelijk mogelijk om als overheid voor het eerst inzicht te krijgen in het energieverbruik en de daarmee samenhangende energiebesparingsplicht.

Kantoren

De Energielabel-C-verplichting stelt dat kantoorgebouwen per 1 januari 2023 minimaal een energielabel C bezitten. Afgelopen 2 jaar heeft de ODRN 236 van de 408 kantoorpanden in de gemeente Nijmegen hierop gecontroleerd. De aanpak is van groot naar klein. De stand van zaken per 1 november 2024 is dat op zijn minst 79% van het totale kantooroppervlak in de gemeente Nijmegen dat energielabel-C-plichtig is, voldoet. Het landelijk gemiddelde ligt

volgens het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties op 78%. Van de nog te controleren kantoren moet nog blijken in hoeverre ze voldoen aan de label-C-verplichting.

Gemeentelijke CO₂-uitstoot

Gemeente Nijmegen verkleint continu de CO₂-uitstoot van haar eigen organisatie. De gemeente gebruikt hiervoor het certificaat van de CO₂-prestatieladder. In dit kader monitoren we onder andere het energie- en brandstofverbruik. Hieronder is te zien dat de CO₂-uitstoot in de loop der jaren flink is gedaald. In 2023 is de uitstoot tot 18% gedaald ten opzicht van 2019 (100%). Dit komt onder andere door de inkoop van groene stroom en groen gas, het plaatsen van warmtepompen, het nemen van isolatiemaatregelen en het verduurzamen van het wagenpark.

	2019	2020	2021	2022	2023
Ton CO₂-uitstoot (x 1000 kg)	16.530,9	12.635,6	5.039,6	3.626,2	2.897,1
Voortgang	100%	24%	70%	- 78%	-82%

Energie-expertiseteam Groene Metropoolregio (GMR)

Binnen de GMR is het Regionaal Energie Expertiseteam (REE) opgericht om bedrijven te helpen bij hun vragen over energie. Via het REE kunnen Nijmeegse bedrijven een subsidie van €1.500 aanvragen voor het verkrijgen van een energieadvies of het nemen van energiemaatregelen. In het afgelopen jaar zijn een paar subsidies verstrekt. We verwachten een verbetering nu de bekendheid en toegang van het REE toeneemt.

Green Deal TPN-West

Voor energie draait het in de Green deal van TPN-West om wettelijke en bovenwettelijke energiescans. De wettelijke zijn inmiddels uitgevoerd door de ODRN. Bij de bovenwettelijke aanpak worden bedrijven die onder de 'wettelijke verbruiksgrenzen' vallen, proactief benaderd om met de mogelijkheid van een subsidie een energiescan te laten doen. Tegelijkertijd wordt hard gewerkt aan de ontwikkeling van een Smart Energy Hub (SEH) voor een aantal bedrijven op en rond de Handelsweg. Dat is een samenwerking tussen de bedrijven en Liander met als voornamelijk doel om de ontstane netcongestieproblemen het hoofd te bieden. De bedrijven op TPN West hebben afgelopen jaar gebruikt om de juridische constructie uit te werken en om onderzoek te doen naar deelprojecten, zoals een mobiele batterij en de opslag van wind- en zonne-energie op het ARN-terrein met behulp van waterstof of batterijen.

5. Planning besluitvorming

In het kartrekke-overleg van 25 januari 2023 heeft uw raad aangegeven dat er behoefte is aan een beter zicht op de aankomende besluitvorming door de raad. Het onderstaande overzicht geeft een beeld van de aankomende besluitmomenten.

Onderwerp	2024	2025	2026
Actualisatie Warmtevisie	Q4		
Lokale energie strategie		Q1	
RES 2024		Q1	
Contouren Warmtebedrijf Nijmegen		Q1	
Advies inwonersberaad		Q2	
RES 2025		Q3 - 4	
Oprichtingsbesluit warmtebedrijf		Q3	
Regels warmtevisie Omgevingsplan			Q1 – 4

Zoals hiervoor al is aangegeven, ontvangt u op zeer korte termijn de aangepaste routekaart warmtenet Dukenburg en publiek integraal warmtebedrijf (PIW).

Tot slot nog het volgende. Om de energietransitie te verbinden aan andere opgaves waar Nijmegen voor staat, integreren we de LES en de actualisatie van de warmtevisie zoveel mogelijk in de geactualiseerde Omgevingsvisie, die in 2025 ter besluitvorming aan uw raad zal worden voorgelegd.

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders van Nijmegen

A.P.W. van de Klift
gemeentesecretaris

H.M.F. Bruls
burgemeester